

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка Плахотнік Ольги Василівни на дисертацію Бриль Юлії Олексіївни "Розвиток документознавчої освіти в Україні у контексті євроінтеграційних процесів (кінець XX – початок XXI століття ", представленої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Дисертаційне дослідження Бриль Юлії Олексіївни обумовлене однією з актуальних проблем сьогодення – реформуванням національної системи освіти України та модернізації її змісту, що відбувається в умовах інтеграції у європейський та світовий освітні простори. Інтеграційні процеси зумовлюють доцільність забезпечення якісно нового рівня освіти щодо створення, обробки, пошуку, розповсюдження, акумулювання, архівування, зберігання, забезпечення доступу до інформації та знань із використанням сучасних інноваційних технологій. Сьогодні постійно збільшуються потоки та масиви інформації, а також стрімко впроваджуються і використовуються сучасні комп'ютерні та інформаційно-комунікаційні технології у всіх сферах суспільного життя.

З огляду на вищезазначене, актуальності набуває проблематика вивчення та педагогічного прогнозування розвитку цілісної освітньої системи підготовки фахівців нового типу, професіоналів із системної організації, модернізації, інформатизації та комп'ютеризації, підвищення рівня ефективності управління документаційними системами та інформаційно-аналітичною діяльністю у виробничій та невиробничій сферах, з урахуванням динамічних змін у науці, техніці та соціально-економічних відносинах. Тому педагогічна наука сьогодні дійсно потребує певних змін у підходах до підготовки майбутніх фахівців і формування змісту освіти в умовах компетентнісного підходу з метою забезпечення їх

конкурентоспроможності на ринку праці. Реалізація основних завдань щодо розвитку інформаційного суспільства та інформаційної інфраструктури в Україні зумовила необхідність підготовки кадрів за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність».

Для осмислення процесів професійної підготовки фахівців документно-інформаційної сфери в системі вищої освіти автор і обрала тему свого дослідження, яке не викликає сумнівів щодо його своєчасності та актуальності.

Представлене до захисту дослідження виконане згідно з планом науково-дослідницької роботи кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Українська освіта в контексті трансформаційних суспільних процесів» (номер державної реєстрації 0108U007644).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 16 від 27.09.2017 р.).

Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків та списку використаних джерел (загалом 290 найменувань, серед яких 84 іноземні джерела), 4 додатки. Роботу ілюстровано 3 рисунками, 7 таблицями. Загальний обсяг дисертації становить 247 сторінок, із них 179 сторінок основного тексту.

Дослідницький апарат визначено вмотивовано і коректно. Зокрема, з огляду на чітко окреслені завдання дослідження, поза сумнівом правомірно зроблено акцент таких педагогічних явищах, які потребують наукового осмислення в площині перетину наукових галузей.

Джерельна база, вмотивоване визначення хронологічних меж дослідження дають право на підтвердження доцільності аналізу та об'єктивності обраної теми.

Аналіз дисертаційної роботи і автореферату засвідчують беззаперечну наукову новизну і практичну значущість дослідження

Ю.О.Бриль. Їх контекстність всебічно простежується через добре виписані посилання на педагогічні студії відомих науковців. Використано значну кількість наукових джерел вітчизняних та зарубіжних авторів, які дисертантка ґрунтовно проаналізувала, виявивши теоретичний і практичний контекст.

Дисертація здобувачки має виважену структуру. Кожен з окреслених розділів є логічним, послідовним, доцільним. Вважаємо, що дослідницький задум дуже вдало віддзеркалює її етапність організації дослідження дисертантки.

Позитивне враження справляє також достатня обізнаність та неформальне застосування методів дослідження дисертанткою. Сформульовані автором мета і завдання відображають її наукові позиції. Зміст дисертації відповідає її плану, а структура-дослідницьким завданням.

Основною метою дослідження автор обрала змістовий компонент підготовки, узагальнення теоретичних та практичних засад розвитку вітчизняної документознавчої освіти у контексті євроінтеграційних процесів наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. задля підвищення ефективності підготовки фахівців в умовах сьогодення.

Слід підкреслити, що автор зі знанням справи підійшла до обґрунтування теоретичних і практичних положень дослідження розвитку вітчизняної документознавчої освіти у контексті євроінтеграційних процесів наприкінці ХХ – початку ХХІ ст., що і підтверджує її наукові позиції та здатність до аналізу, систематизації і узагальнення необхідного обсягу матеріалів.

Суттєво поглиблює теоретичні засади заявленого дослідження наукове осмислення дисертанткою поняттєво-термінологічного апарату, зокрема, відображення багатоаспектності міждисциплінарного наукового поняття «освітній простір», де автором визначено зумовленості та взаємозалежності освітнього простору й освітнього середовища, розкрито

компоненти освітнього середовища закладу вищої освіти, який здійснює професійну підготовку фахівців з документознавства, виокремлено основні компоненти освітнього середовища закладу вищої освіти, які забезпечують формування й розвиток особистості майбутнього фахівця з документознавства, зокрема: 1) суб'єктно-ресурсний, 2) матеріально-технічний, 3) технологічний, 4) нормативно-правовий, 5) адміністративно-управлінський, 6) науково-методичний.

Цей підхід дослідниці свідчить про її належну професійну компетентність у визначенні методик, технологій навчання, усвідомленні проблеми підвищення рівня якості підготовки і ефективності наукових досліджень (С.39-43).

Застосований автором історико-педагогічний і проблемно-хронологічний аналіз дав їй змогу виокремити історичні передумови (суспільно-політичні, соціально-економічні та інформаційно-технологічні) й основні етапи становлення та розвитку документознавчої освіти в Україні впродовж досліджуваного періоду. Зазначене вище, дало можливість Бриль Ю.О. зробити висновок, про сутність змісту документознавчої освіти у широкому розумінні, яка полягає в опануванні історією та теорією документознавства, набутті вмінь і практичних навичок оволодіння основами документознавчої професії здобувачем вищої освіти. У вузькому розумінні документознавча освіта — це освіта, предметом комплексного вивчення якої є документ, як системний об'єкт, який формує у здобувачів вищої освіти професійні компетентності, передбачені життєвим циклом документів, які функціонують у соціально-економічних процесах суспільства (С.68-69).

Автор виконала складну аналітично-синтетичну роботу, проаналізувавши освітні програми та окремі елементи організації освітнього процесу підготовки фахівців документно-інформаційної сфери

у вищій школі розвинених країн світу (США, Канади, Великої Британії, Ірландії, Королівства Данія, Франції, Іспанії, Італії та Австралії) з метою імплементації досвіду і кращих освітніх практик у вітчизняну систему освіти. Досвід зарубіжних країн може бути корисними у розробці стандартів вищої освіти, складанні освітніх програм вітчизняних ЗВО, які спеціалізуються на підготовці документознавців, інформаційних аналітиків, бібліотекознавців і архівознавців. Представлений матеріал дає підстави для підтвердження практичної значущості дослідження та підкреслює незаперечні наукові здобутки дисертантки (Розділ 2, параграф 2.2).

Важливим результатом дослідження є прогнозування автором дисертації перспектив розвитку вітчизняної документознавчої освіти в контексті євроінтеграції освітнього простору (с.149-175).

Матеріали дисертації добре унаочнені графічним матеріалом, що спрощує сприймання тексту та підкреслює уміння автора здійснювати узагальнення. Суттєвим доповненням роботи слугують додатки.

Основні результати дослідження впроваджено в освітній процес кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 261 від 06.03.2018 р.); кафедри теорії та практики управління факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (акт № 3010/26 від 27.02.2018 р.); Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка № 17 від 01.03.2018 р.); Коледжу інформаційних технологій та землевпорядкування Національного авіаційного університету (довідка № 224 від 05.04.2018 р.); Бучанської Української гімназії (довідка № 08 від 23.02.2018 р.).

Географія апробації результатів дослідження на міжнародних та всеукраїнських конференціях достатня.

Кількість та повнота висвітлення положень дисертаційного

дослідження у наукових публікаціях Бриль Ю.О. за темою дисертації відповідає чинним вимогам.

Текст автореферату відбиває принципові ідеї дисертаційної роботи.

Основні положення дисертаційної роботи відображено відображені у 19 публікаціях, з яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному періодичному науковому виданні з наряду, за якими підготовлено дисертацію, 13 у збірниках матеріалів конференцій.

Наголошуючи на незаперечних позитивних сторонах дисертації, необхідно висловити певні зауваження та побажання:

1. У першому розділі дисертації здобувачем належно обґрунтовано й уточнено багатоаспектне поняття «освітній простір», виокремлено низку ознак, наведено перелік характеристик, проаналізовано підходи до структурування освітнього простору, а також приділено увагу питанням взаємодії суб'єктів освітнього простору. При цьому, варто було б більш детально описати процес розвитку цінностей та системи ціннісних орієнтацій Людини як суб'єкта освітньої діяльності.

2. У дисертації в ретроспективі проаналізовано процес формування і реалізації змістового компоненту документознавчої освіти провідними закладами вищої освіти та культури України. Дисертаційна робота лише б виграла, якби дисертантка здійснила аналіз освітніх програм і навчальних планів підготовки фахівців з документознавства та інформаційної діяльності непрофільних закладів вищої освіти.

3. У підрозділі 2.3 дисертанткою ґрунтовно проаналізовано структури професійних компетенцій фахівців з документознавства та інформаційної діяльності, які розроблені вітчизняними вченими-документознавцями. Однак, на наш погляд, доречно було б запропонувати своє бачення структури компетенцій фахівців документно-інформаційної сфери, що сприяло б виявленню авторської позиції щодо окресленого питання.

4. У своїй роботі автор наголошує, що використання міжнародного досвіду дає можливість гармонізувати освітні системи задля розширення їх відповідності і сумісності, що доцільно переглянути організацію навчальної діяльності та зміст підготовки майбутніх фахівців документно-інформаційної сфери в Україні, підвищити мобільність студентів і викладачів вищої школи у європейському освітньому просторі(параграф 2.4). На нашу думку, дисертантці варто було б визначити нові можливості академічної мобільності для майбутніх фахівців документно-інформаційної сфери, які здобувають документознавчу освіту у вітчизняних закладах вищої освіти, в межах Єдиного європейського освітнього простору.

5. На сьогодні бракує досліджень щодо вивчення і оцінювання потенційного впливу комп'ютеризації та технологічних інновацій на професії. У той же час, дисертантка звернула увагу на те, що комп'ютеризація здатна як позитивно, так і негативно впливати на кон'юнктуру ринку праці, зокрема на професії документно-інформаційної сфери. В ключі зазначеного твердження вважаємо, що було б доцільно здійснити аналіз працевлаштованості випускників – документознавців, інформаційних аналітиків, бібліотекознавців і архівознавців, з метою прогнозування потреб ринку праці, визначення вимог роботодавців до претендентів тощо.

6. Робота, на жаль, не позбавлена й окремих мовних та стилістичних огріхів.

Однак, висловлені зауваження і побажання не зменшують наукової цінності, представленого на опонування дослідження, а швидше слугують підґрунтям для подальших наукових пошуків.

Підсумовуючи вищевикладене, слід відмітити, що дисертантка якісно виконала актуальне дослідження, яке за змістом, новизною, теоретичним та практичним значенням, повнотою викладу її основних результатів у публікаціях відповідає вимогам МОН України щодо

кандидатських дисертацій, та п.п. 9, 11, 13 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами), а її автор Бриль Юлія Олексіївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Плахотнік О.В.

18 жовтня 2018 року

ПІДПИС
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
КАРАУЛЬНА
18.10

